

Predmet: KSC-BC-2018-01

Rešava: sudija pojedinac
sudija Nikola Giju

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Podnosilac: specijalizovani branilac Dritona Lajčija

Datum: 30. jun 2021.

Jezik: engleski

Stepen poverljivosti: poverljivo

Javno redigovana verzija F00178

**Replika na odgovor tužilaštva na zahtev odbrane za
okončanje istrage protiv Dritona Lajčija**

Specijalizovani tužilac

Džek Smit

Branilac Dritona Lajčija

Tobi Kedman

I. UVOD

1. Odbrana g. Dritona Lajčija ovim putem iznosi repliku na odgovor Specijalizovanog tužilaštva (u daljem tekstu: tužilaštvo) koji je zaveden 25. juna 2021.¹
2. Na osnovu pravila 82(4) Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik Specijalizovanih veća), ova replika ima istu oznaku tajnosti kao i odgovor tužilaštva. Međutim, ona ne sadrži nikakve poverljive pojedinosti, ne zahteva redigovanje i shodno pravilu 82(5) sudija pojedinac može da promeni njen stepen tajnosti u „javno“.
3. Odbrana ostaje pri svom zahtevu za izdavanje naloga na osnovu pravila 47(2) Pravilnika Specijalizovanih veća, kojim se tužilaštvu nalaže da okonča istragu protiv g. Lajčija, shodno uslovima propisanim u članu 159(1) Zakona o krivičnom postupku Kosova iz 2012. godine, Zakon br. 04/L-123, (u daljem tekstu: Zakon o krivičnom postupku ili ZKPK), članu 19(2) Zakona br. 05/L-053 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 47(1) Pravilnika Specijalizovanih veća.

II. MERODAVNO PRAVO

¹ KSC-BC-2018-01/F00175/RED (u daljem tekstu: odgovor tužilaštva)

4. Merodavno pravo je izneto u zahtevu odbrane.²

III. TOK POSTUPKA

5. Tok postupka je iznet u zahtevu odbrane.³

IV. ARGUMENTACIJA

Rok za podizanje optužnice

6. Pre svega, tužilaštvo u svom odgovoru nije moglo da izbegne jasno priznanje da je prošlo više od dve godine od trenutka kada je g. Lajči zvanično upoznat sa činjenicom da tužilaštvo vodi istragu protiv njega.⁴ Prema tome, to nije sporno.
7. Mada tužilaštvo smatra da je „relevantni datum“ od koga počinje da teče vremenski rok (prema pravilu 47(1) Pravilnika Specijalizovanih veća) u kome treba okončati istragu 3. maj 2019, odnosno datum kada je **g. Lajči upoznat da je dobio status osumnjičenog**, odbrana ostaje pri svojoj tvrdnji da član 159(1) ZKPK daje mnogo šire određenje te polazne tačke, odnosno dve godine od

² KSC-BC-2018-01/F00172/RED (u daljem tekstu: zahtev).

³ KSC-BC-2018-01/F00172/RED (u daljem tekstu: zahtev).

⁴ Odgovor tužilaštva, § 16: tužilaštvo smatra da „relevantni vremenski okvir teče od [3. maja 2019] do danas“.

„*pokretanja istražnih radnji*“ (naglasak dodat). Logično je da trenutak pokretanja istražnih radnji prethodi konkretnom obaveštavanju lica da je dobilo status osumnjičenog.

8. Odbrana napominje da su g. Lajčiju, prilikom susreta između njega i predstavnika tužilaštva 3. maja 2019. koji se odigrao na radnom mestu g. Lajčija, uručena dva dokumenta, nalog sudije pojedinca od 2. aprila 2019.⁵ i sudski poziv na informativni razgovor u svojstvu osumnjičenog, koji je prvobitno trebalo da bude obavljen 29. i 30. maja 2019. Stoga je jasno da je g. Lajči bio predmet istrage najkasnije od 2. aprila 2019, premda svakako i pre tog datuma.
9. Između tužilaštva i odbrane postoji nesumnjivi spor oko toga koje pravilo ima prevagu kad je reč o utvrđivanju vremenskog roka u kome treba okončati istragu ako tužilaštvo ne podigne optužnicu – da li ZKPK (član 159(1)) ili Pravilnik Specijalizovanih veća (pravilo 47(1)).
10. Prema tvrdnjama tužilaštva, „korišćenje [ZKPK] kao smernice bilo bi *neprimereno*, budući da bi to bilo u suprotnosti sa jasnom formulacijom pravila 47 [Pravilnika Specijalizovanih veća]”⁶ (naglasak dodat). Tužilaštvo time

⁵ KSC-BC-2018-01/F00026/A01

⁶ Odgovor tužilaštva, § 15.

jasno pokazuje da Pravilniku Specijalizovanih veća pridaje veću težinu nego zakonima Kosova. Takvo tumačenje je potpuno pogrešno.

11. Tužilaštvo tvrdi da, po njihovom mišljenju, jasna formulacija pravila 47 određuju proceduru za utvrđivanje „razumne“ dužine istrage koja je u toku. Međutim, treba napomenuti da ni u Pravilniku, ni u Zakonu, niti u sudskoj praksi Specijalizovanih veća, kako se čini, ne postoji definicija „razumnog roka“. Tužilaštvo se stoga oslanja na definiciju iz sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, i pored toga što član 159(1) ZKPK daje jasnu i nedvosmisleni definiciju najdužeg dopuštenog roka.
12. Tužilaštvo dalje tvrdi da primena člana 159(1) ZKPK ne bi bila u saglasnosti sa članom 3 Zakona. U tom smislu, tvrdi se da član 3(4) Zakona sasvim jasno predviđa da se domaći zakonodavni i podzakonski akti ne primenjuju u odnosu na „organizaciju, upravljanje, rad ili nadležnost Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva“. Uz dužno poštovanje tužilaštvu, naša argumentacija se uopšte ne odnosi na to.
13. Procesno pravo i osnovni zakoni Kosova ne treba da se mere prema Pravilniku Specijalizovanih veća, niti da se njime rukovode. Pravilnik Specijalizovanih veća treba da se meri prema zakonima Kosova i da se rukovodi njima kako bi se u slučaju dvosmislenosti ili nesaglasnosti utvrdilo šta je „primereno“, što je izričito predviđeno članom 19(2) Zakona.

14. Pravilnik Specijalizovanih veća se ne bavi pitanjem koji je razuman rok. ZKPK jasno i nedvosmisleno određuje najduži dopušteni rok kao dve (2) godine.
15. U tom smislu, važno je podsetiti da su Specijalizovana veća i tužilaštvo ustanove Republike Kosova i da stoga podležu domaćoj pravnoj, normativnoj i ustavnoj regulativi. Mada prihvatamo da Specijalizovana veća imaju primat kad je reč o krivičnim pitanjima iz njihove nadležnosti, ne prihvatamo da procesna pravila i normativni okvir Specijalizovanih veća imaju prvenstvo u odnosu na osnovne zakone i Ustav Republike Kosovo, već je jasno da sa njima moraju da budu u saglasnosti.
16. Iako član 159(1) ZKPK možda nije izričito sadržan u Zakonu, kako tužilaštvo tvrdi, isti taj Zakon izričito i nedvosmisleno propisuje da Pravilnik Specijalizovanih veća *mora* da „se rukovodi“ ZKPK-om.⁷ Da bi bilo do kraja jasno, nije dakle ZKPK taj koji *mora* da „se rukovodi“ Pravilnikom Specijalizovanih veća.
17. *Obavezujuća* smernica koju član 159(1) ZKPK daje Pravilniku Specijalizovanih veća, a posebno pravilu 47(1), glasi da se dve godine nakon *pokretanja* istražnih radnji, ako protiv osumnjičenog nije podignuta optužnica, ta istraga *mora* obustaviti. To je sasvim nedvosmisleno.

⁷ Član 19(2) Zakona.

18. Tužilaštvo nije obavestilo ni g. Lajčija, ni specijalizovanog branioca, a ni Specijalizovana veća kada je *pokrenulo* istražne radnje protiv g. Lajčija. U svakom slučaju, smatramo da je najkasnije *do* 3. maja 2021, što je datum kada je proteklo dve godine od trenutka kada je g. Lajči upoznat da je dobio status osumnjičenog, tužilaštvo trebalo da bude u obavezi da obustavi istragu protiv njega.
19. U ranijoj komunikaciji sa specijalizovanim braniocem, tužilaštvo je napomenulo da odbrana nije posvetila dovoljno pažnje strogo poverljivom i *ex parte* nalogu sudije pojedinca od 5. februara 2021,⁸ [BRISANO].
20. Bez obzira na gore navedeno, smatramo da nalog ne utiče na to da li je istragu do sada po zakonu trebalo okončati. [BRISANO].
21. Odbrana smatra da se, shodno članu 159(1) ZKPK, istraga sada mora obustaviti i da odluka o tome mora biti konačna.

Opravdanost dalje istrage protiv g. Lajčija

22. Tužilaštvo tvrdi da dužina istrage nad g. Lajčijem ne izlazi izvan standarda razumnog roka.
23. Tužilaštvo upućuje na tumačenje opravdane dužine postupka prema članu 6(1) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem

⁸ KSC-BC-2018-01/F00144 (SCONF)

tekstu: EKLjP). Tužilaštvo posebno naglašava da sud mora da sagleda sveukupne okolnosti predmeta, njegovu složenost, postupke relevantnih administrativnih i pravosudnih organa i ponašanje optuženog. Razmotrićemo sve te faktore redom, ali napominjemo da tužilaštvo smatra da je procena prema pravilu 47 slična onoj navedenoj u članu 6(1) i da se, kao što smo prethodno napomenuli, poziva na sudsku praksu Evropskog suda umesto na sasvim jasnu formulaciju iz ZKPK. U tom smislu je važno napomenuti da se član 6(1) EKLjP odnosi na ukupno trajanje krivičnog postupka od trenutka kada protiv određenog lica postoji optužba, odnosno od trenutka zvaničnog obaveštenja o postojanju navoda da je to lice izvršilo krivično delo,⁹ do zaključenja krivičnog postupka,¹⁰ dok se ZKPK odnosi na vremenski period od otpočinjanja istrage do podizanja optužnice.

24. S obzirom na gore navedeni vremenski okvir iz domaćih zakona, kojim Pravilnik Specijalizovanih veća *mora* da se rukovodi, dalja istraga protiv g. Lajčija – više od dve godine od trenutka kada je on prvi put upoznat da je osumnjičen, pa dakle znatno više od dve godine od pokretanja istrage – nije više „razumna“.
25. Pored toga, treba napomenuti da iz tužilaštva nisu čak ni naznačili šta bi oni smatrali „razumnom“ dužinom istrage protiv g. Lajčija ili ma koga drugog,

⁹ *Eckle v. Germany*, 15. jul 1982, § 73, serija A br. 51.

¹⁰ *Findlay v. United Kingdom*, 25. februar 1997, § 69, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-I

ali istraga ni u kom slučaju ne može da ostane otvorena, bez ikakvog ograničenja roka, a nije na tužilaštvu da razjašnjava taj vremenski rok – već je sud dužan da primeni odgovarajući zakon.

26. Ne dovodeći u pitanje gore navedenu argumentaciju, odbrana u nastavku želi da se osvrne na faktore koje tužilaštvo iznosi u prilog uverenju da dalja istraga ostaje „opravdana“.

A. Složenost predmeta

27. Odbrana prihvata da je teško dati uopštenu ocenu u vezi s pitanjem složenosti i da je za njegovo pravilno rešavanje neophodno sagledati posebne okolnosti predmeta o kome je reč. Međutim, Evropski sud za ljudska prava pridaje važnost nizu faktora, kao što su priroda činjenica koje treba oceniti, broj optuženih lica i broj svedoka koje treba saslušati. Takav pristup može da se odnosi kako na pravna, tako i na činjenična pitanja.
28. Napominjemo da je jedino krivično delo za koje je g. Lajči do sada osumnjičen u kontekstu istrage tužilaštva opstrukcija, [BRISANO].¹¹
29. Da bi se otklonila svaka sumnja u vezi sa navodnom složenošću ove stvari, ovo, dakle, nije predmet u kome se navodi odnose na izvršenje krivičnih dela kao što su genocid, ratni zločini ili zločini protiv čovečnosti, niti je u pitanju

¹¹ Odgovor tužilaštva, § 2.

složen predmet iz oblasti privrednog kriminala. Postoji *značajna* razlika u pogledu složenosti između predmeta koji se odnosi na ometanje pravde, na jednom kraju spektra, i, recimo, složenih međunarodnih zločina na drugom.

30. Kao što i samo tužilaštvo priznaje u vezi sa jednim predmetom koji se odnosi na ometanje pravde, a koji je trenutno u postupku pred Specijalizovanim većima, takav predmet nije složen, već „jednostavan i jasan“ – pri tome napominjemo da je reč o predmetu koji obuhvata dvojicu optuženih i šest tačaka optužnice – za razliku od samo jednog osumnjičenog koji je osumnjičen i pod istragom za samo jedno krivično delo.¹² Kako tužilaštvo može da smatra da je takav predmet koji se odnosi na ometanje pravde „jednostavan i jasan“ a da je stvar koja se tiče g. Lajčija toliko „složena“ da je za sprovođenje istrage potrebno više od dve godine?
31. Da bi dodatno potkrepilo svoju tvrdnju o složenosti predmeta, tužilaštvo se u velikoj meri oslanja na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) u predmetu *Arewa v Lithuania*.¹³
32. Međutim, iako navodi dugačak citat iz stava 54 presude, tužilaštvo pri tome ne pominje da je litvanski krivični postupak o kome je reč smatran naročito složenim (i) zbog činjenice da se radilo o finansijskom kriminalu i da su ta

¹² *Vidi npr.* KSC-BC-2020-07, transkript, 30. mart 2021, na 194/21-23 (tužilaštvo: „optužbe protiv optuženih su jednostavne i jasne“).

¹³ Odgovor tužilaštva, § 21ff; ESLJP, *Arewa v. Lithuania*, presuda, 16031/18, 9. mart 2021.

krivična dela (ii) potpadala pod još **pet** drugih jurisdikcija, pored Litvanije, iz kojih je bilo potrebno pribaviti dokaze, a to su: Hong Kong, Mađarska, Španija, Danska i SAD¹⁴ (valja dodati da je to, osim materijala na litvanskom, podrazumevalo dokazni materijal na još pet različitih jezika).

33. Istraga protiv g. Lajčija odnosi se [BRISANO], a ne na krivično delo iz oblasti finansijskog kriminala koje obuhvata tri kontinenta, odnosno šest država, i zahteva obelodanjivanje dokaza na šest jezika. Prema tome, iako tužilaštvo u svom odgovoru neiskreno tvrdi da se „u svojoj tekućoj istrazi suočava sa vrlo sličnim teškoćama“ kakve su one iz predmeta *Arewa v Lithuania*, to niukoliko nije slučaj.¹⁵
34. Kakva god istraga da se vodi protiv g. Lajčija, ona je veoma daleko od predmeta *Arewa v Lithuania* u pogledu složenosti, te se stoga ne može smatrati toliko složenom da to opravdava duži period istrage nego što je propisano članom 159(1) ZKPK. Takvo produženje istrage bilo bi sasvim *nerazumno* prema pravilu 47(1) Pravilnika.
35. Najzad, [BRISANO], i da optuži g. Lajčija [BRISANO]. Umesto da podnese neke dokaze za takvu tvrdnju, tužilaštvo ostavlja utisak da joj pribegava kao

¹⁴ *Arewa v. Lithuania*, § 52.

¹⁵ Odgovor tužilaštva, § 22.

očajničkom sredstvu, tako da ta tvrdnja u ovom trenutku ne zavređuje da joj bilo odbrana bilo sud poklanjaju dalju pažnju.

B. Ponašanje g. Lajčija

36. Tužilaštvo prebacuje krivicu na g. Lajčija za svoje kašnjenje sa istragom,¹⁶ ali najviše što su pri tome u stanju da tvrde jeste da [BRISANO] ili [BRISANO].¹⁷ (naglasak dodat)

37. Da bi sve bilo jasno, tužilaštvo, kako se čini, ne tvrdi da im je g. Lajči [BRISANO]. Drugim rečima, tužilaštvo [BRISANO]. Međutim, tužilaštvo nije pružilo nikakve informacije o tome [BRISANO], niti je ispitalo da li ima osnova za tvrdnju da je učinjen propust. U tom smislu, napominjemo da „član 6(1) ne obavezuje optužene da aktivno saraduju sa pravosudnim organima...Niti im se može bilo šta prebaciti ukoliko koriste sva pravna sredstva koja im po domaćem zakonodavstvu stoje na raspolaganju”.¹⁸ U predmetu *Zana v. Turkey*, Evropski sud je stao na sledeće stanovište:¹⁹

„Kad je reč o ponašanju podnosioca, Sud ponavlja da član 6 ne obavezuje lice koje je optuženo za neko krivično delo da aktivno saraduje sa pravosudnim organima (vidi, između ostalih relevantnih

¹⁶ Odgovor tužilaštva, § 19ff.

¹⁷ Odgovor tužilaštva, § 20.

¹⁸ *Ledonne (No 1) v. Italy*, presuda od 12. maja 1999, § 25

¹⁹ (1999) 27 EHRR 667, § 79

izvora, presudu u predmetu Yağcı i Sargin protiv Turske od 8. juna 1995, serija A br. 319-A, str. 21, § 66). Sud, kao i Komisija, smatra da ponašanje podnosioca, čak i ukoliko je možda u određenoj meri usporilo postupak, ne može samo po sebi da objasni tako dugačak vremenski period”.

38. Prema tome, baš kao u predmetu *Arewa v Lithuania*, tužilaštvo nije u stanju da uveri sud da „ponašanje podnosioca jeste, samo po sebi, objašnjenje za dužinu trajanja postupka”.²⁰

C. Ponašanje Specijalizovanih veća / tužilaštva

39. Tužilaštvo je to koje, zanemarujući svoju obavezu da vremenski ograniči istrage i poštuje rokove za podizanje optužnice, nastavlja da vodi istragu o ovoj stvari uz znatno prekoračivanje dvogodišnjeg roka i standarda razumnosti.
40. Tužilaštvo navodi [BRISANO]. Tužilaštvo ne može da iznosi uopštene, paušalne navode o [BRISANO] a da to ne potkrepi upućivanjem na konkretne činjenice.
41. U svom odgovoru, tužilaštvo odbija da prihvati bilo kakvu odgovornost za kašnjenje. Po njihovoj tvrdnji, „Samo odlaganje koje se može pripisati

²⁰ *Arewa v. Lithuania*, § 53. Na osnovu istog stava presude, sud ne može da zamera g. Lajčiju ni što je u toku informativnog razgovora iskoristio svoje pravo da se brani ćutanjem.

Specijalizovanim većima, odnosno tužilaštvu, može da opravda zaključak da tužilaštvo nije ispunilo uslov u vezi sa razumnim rokom iz pravila 47²¹.

42. Replicirajući na ovu prilično uopšteno formulisanu tvrdnju, odbrana tvrdi da je dužnost nadležnih vlasti da organizuju svoj pravosudni sistem na takav način da njihovi sudovi mogu da ispune uslove iz člana 6(1).²² EKLjP nije skup „iluzornih“ i „aspirativnih“ direktivnih načela; njena je namena da nadležne pravosudne i tužilačke vlasti preduzmu sve potrebne mere kako bi se izbeglo kršenje EKLjP.²³

V. ZAKLJUČAK I TRAŽENI ZAHTEV

43. G. Lajči je već više od dve godine predmet istrage tužilaštva, ali još uvek nije ni za šta optužen. Predmet koji se protiv njega vodi ne izgleda naročito složen, niti se kašnjenje do koga je došlo može pripisati njegovim postupcima. On je preduzeo mere kako bi pomogao istrazi u meri u kojoj je obavezan da to učini. Prema tome, ne postoje okolnosti koje bi opravdale produženje istrage i zbog kojih bi njeno trajanje preko dvogodišnjeg roka bilo „razumno“.

²¹ Odgovor tužilaštva, § 21, u kome se citira EKLjP [GC], *Idalov v. Russia*, presuda, 5826/03, 22. maj 2012, § 186; EKLjP [GC], *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark*, presuda, 49017/99, 17. decembar 2004, § 49

²² ESLjP, *Ziacik v. Slovenia*, odluka o meritumu od 7. januara 2003, §§ 44-45.

²³ Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, *Zoran Bašić i Željko Čosić protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 9. maja 2003, § 199.

44. Odbrana ostaje pri svom zahtevu za izdavanje naloga za obustavljanje istrage, shodno pravilu 47(2) Pravilnika, uz primenu člana 19(2) Pravilnika i člana 159(1) ZKPK, s obzirom da tužilaštvo već više od dve godine vodi istragu protiv g. Lajčija a nije podiglo optužnicu u propisanom roku.

Broj reči u originalu: 2796 reči

/potpis na originalu/

Tobi Kedman

Specijalizovani branilac